

Universiteiten financieren zonder taboes

2011/75
05 | 10 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Briec Van Damme
Fellow

Laurent Hanseeuw
Fellow

Het begint iets van een traditie te hebben. In de aanloop naar het nieuwe academiejaar krijgen professoren een forum in de media om er hun beklag te doen over de onderwijskwaliteit en het stijgende pallieter gehalte van de nieuwe vracht studenten. Vroeger was het beter, klinkt het haast in koor. Voor de één is de democratisering van het hoger onderwijs kop van jut, voor de ander de flexibilisering van het studietraject na de Bachelor-Master hervormingen. Met een sociologische verklaring scoor je in academische kringen altijd.

Opvallend in de discussie over de kwaliteit van ons universitair onderwijs is dat er met geen woord over het financiële plaatje gerept wordt. We lezen bijvoorbeeld niet dat de werkingsmiddelen sinds 2008 met meer dan 5% gezakt zijn, terwijl het aantal studenten met 13% is toegenomen. Drie jaar geleden had men bijna 11 000€ per student over, vandaag is dat minder dan 9000€. Het kan snel gaan. We lezen ook niet dat de omkaderingsratio, het aantal studenten per prof of assis-

tent, gestegen is: van iets minder dan 13 in 2001 naar 15,7 in 2009. Vroeger was het inderdaad beter, financieel dan toch.

Onderinvesteren in onze universiteiten is nochtans net wat we niet moeten doen. Studies, waaronder Belgische, tonen aan dat meer centen zich vertalen in betere hogescholen en universiteiten, die op hun beurt voor meer economische groei zorgen. Maar de Vlaamse overheid zit op droog brood. Bovendien hebben we

“

Het zou veel asociaal zijn ons hoger onderwijs bijna uitsluitend via de algemene middelen te herfinancieren

”

de twijfelachtige eer het hoger onderwijs te hebben waar de toegang het sterkst samenhangt met het diploma van de ouders. We weten dat vooral studenten uit de lagere klassen het slachtoffer zijn van een verslechterende omkadering en dalende slaagpercentages in het eerste jaar. Onze universiteiten herfinancieren is dus ook vanuit een sociaal perspectief belangrijk.

In een nieuwe analyse stellen we daarom een alternatief voor: verhoog het inschrijvingsgeld gevoelig, maar laat de betaling ervan pas beginnen wanneer de student begint te werken en genoeg verdient. Weg toegangsbelemmering. Het merendeel van het geld gaat rechtstreeks naar de universiteit dat het onder meer in nieuwe beurzen moet investeren. Daarmee zullen meer jongeren uit armere milieus de weg naar de aula's vinden, en kunnen we bijvoorbeeld buitenlandse topstudenten en onderzoekers naar hier halen.

In Engeland maakte New Labour een eind aan het gratis universitair onderwijs in 1998. Het inschrijvingsgeld werd in 2006 een tweede keer verhoogd naar 3000£. En vorig jaar gooide de regering Cameron een voorstel van 9000£ op tafel. Een gedurfde zet mochten later ook Prins Charles en Camilla aan de lijve ondervinden in de straten van Londen.

Het Engelse voorbeeld is echter voor andere redenen interessant. We leren dat een paradigma- en mentaliteitsverschuiving best in etappes verloopt. Later is gebleken dat het nieuwe Engelse systeem meer kansarme jongeren naar de universiteitsbanken hebben geleid. En om de sociale risico's tot een minimum te herleiden stellen we voor de terugbetaling uit te stellen.

Alle Vlaamse inschrijvingsgelden samen stellen vandaag iets minder dan 7% van de werkingsmiddelen voor. Als we het inschrijvingsgeld

naar 3000€ brengen, dan levert dat vandaag zo'n 220 miljoen euro meer op. Dat is goed voor een derde van het budget. Willen we het verdubbelen, dan moeten de universiteiten ongeveer 13 keer meer vragen, of 8500€ per student per jaar. Maar geen paniek, zo ver zijn we dus nog lang niet. Eerst een grondig debat.

Universiteitsstudenten komen meer dan gemiddeld uit een bevoorrecht milieu. Door onze universiteiten bijna uitsluitend met overheidsgeld te financieren vindt er een transfer plaats van de lagere en middenklassen naar de hogere. Daarenboven verdienen universitaireren dankzij hun opleiding een veelvoud van hun investering terug – in die zin is een diploma een beetje zoals een win-for-life lotje. Het zou met andere woorden veel asocialer zijn ons hoger onderwijs bijna uitsluitend via de algemene middelen te herfinan-

cieren. Of erger, helemaal niets te doen. Tenzij we plots niet meer in de kenniseconomie geloven natuurlijk.

Laurent Hanseeuw (econoom ULB en Itinera)

Brieuc Van Damme (econoom UGent en Itinera)

U kunt het volledige rapport downloaden op www.itinerainstitute.org

Verschenen als opiniestuk in De Morgen van 23 september 2011

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.